

დამხმარე რესურსი პედაგოგისათვის სასწავლო თემის დასაგეგმად

მოქალაქეობა IX კლასი

თემა: ცენტრალური ხელისუფლება

ავტორი: ნინო ჭიაბრიშვილი

კონსულტანტი: შალვა მეკრავიშვილი

რედაქტორი: რიტა ბაინდურაშვილი

2019 წელი.

დამხმარე რესურსი მომზადდა სამოქალაქო განათლების პროგრამის „მომავლის თაობა“ ფარგლებში, რომელსაც ახორციელებს ორგანიზაცია PH International ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს (USAID) ფინანსური მხარდაჭერით. პროგრამას მხარს უჭერს საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო.

მოცემული დამხმარე რესურსი მომზადდა ამერიკელი ხალხის მხარდაჭერისა და ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს ძალისხმევით. ერთპიროვნული პასუხისმგებლობა მოცემულ დოკუმენტში ასახული ინფორმაციისა და მასში გამოთქმული მოსაზრებების თაობაზე ეკისრება ავტორს და ის არ წარმოადგენს ამერიკის შეერთებული შტატების საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს ან ამერიკის შეერთებული შტატების მთავრობის შეხედულებებს.

მოქალაქეობა

IX კლასი

თემა: ცენტრალური ხელისუფლება

საათების სავარაუდო რაოდენობა – 17 (+4)

საკითხები

1. საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნები;
2. ხელისუფლების შტოები;
3. მასმედია - „მეოთხე ხელისუფლება“;
4. საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება;
5. ენერგოეფექტურობა.

შემაჯამებელი სამუშაო - 4 საათი

ცნებები

სოციალიზაცია - მე, პიროვნება, საზოგადოება, საზოგადოებრივი ჯგუფები

დემოკრატია, დემოკრატიის პრინციპები - ადამიანის უფლებები, სამართლებრივი დოკუმენტები

ინიციატივა - დაგეგმვა, პროფესია, ფინანსები

სამოქალაქო მონაწილეობა - მოხალისეობა, ადვოკატირება, ლობირება

მდგრადი განვითარება - სამოქალაქო უსაფრთხოება

საკვანძო შეკითხვები

- რატომ და როგორ იქმნება კონსტიტუცია?
- რატომ ვმონაწილეობ არჩევნებში?
- რატომ არის აუცილებელი ხელისუფლების დანაწილება? როგორ აბალანსებენ ხელისუფლების შტოები ერთმანეთს?
- როგორ ატარებს მთავრობა თანასწორობასა და ადამიანის უფლებებზე დაფუძნებულ სახელმწიფო პოლიტიკას?
- რატომ და როგორ უნდა ვაკონტროლოთ ხელისუფლება?
- როგორ უნდა ვითანამშრომლოთ ცენტრალურ ხელისუფლებასთან?
- რატომ იქმნება ქვეყანაში არასამთავრობო საზოგადოებრივი ორგანიზაციები? რა განასხვავებს მათ მოგებაზე ორიენტირებული ორგანიზაციებისგან?

აქტივობები
იდეები კომპლექსური/პროექტული დავალებებისთვის
შეფასების ინდიკატორები - მოსწავლემ უნდა შეძლოს: <ul style="list-style-type: none">
• სახელმწიფოში არსებული სოციალური და ინფრასტრუქტურული პრობლემების (საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება, საგანგებო სიტუაციები) იდენტიფიცირება; საკუთარი ჩართულობით მათი გადაჭრის გზების დასახვა (მოქ.საბ.1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,13);
• სათემო აქტივობების დაგეგმვისას ცენტრალური ხელისუფლების ორგანოებთან თანამშრომლობის ფორმების გააზრება (ინფორმაციის მოპოვება) (მოქ.საბ.1,3,4,5,8,9,12,13);
• პოლიტიკური პროცესების გაანალიზება მდგრადი განვითარებისა და დემოკრატიის პრინციპების (თანასწორობა, კანონის უზენაესობა, გამჭვირვალობა, პასუხისმგებლობა, ინკლუზიურობა, არაძალადობრივი მეთოდებით მოქმედება, ტოლერანტობა) გათვალისწინებით (მოქ.საბ.3,4,7,9,10,11,12,13).
მკვიდრი წარმოდგენები <ul style="list-style-type: none">
• კარგი კონსტიტუცია აუცილებლად ფართო საზოგადოებრივი შეთანხმების შედეგია;
• სახელისუფლებო შტოების დანაწილება და ბალანსი სამართლებრივი სახელმწიფოს არსებობის აუცილებელი პირობაა;
• დემოკრატიულ სახელმწიფოში ხელისუფლება ანგარიშვალდებულია მოსახლეობის წინაშე;
• მოქალაქეები სახელმწიფოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში არჩევნების, პეტიციების, არასამთავრობო ორგანიზაციებისა და სხვა საშუალებებით მონაწილეობენ;
• ხელისუფლებისთვის ადმინისტრაციული განცხადებით მიმართვა პრობლემის გადაჭრის ერთ-ერთი ეფექტიანი მექანიზმია;
• მედია და არასამთავრობო სექტორი ხელისუფლების კონტროლის საშუალებებია.

ეტაპების/ნაბიჯების სახით სასწავლო თემის აგების ნიმუში

1. საკითხი: საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნები (3 საათი)

საკითხის მიზნები: მოსწავლეები გააცნობიერებენ: საქართველოს კონსტიტუციის მნიშვნელობას დემოკრატიული რესპუბლიკის განვითარებაში; ხელისუფლების შტოების როლს ქვეყნის მმართველობაში წონასწორობის შენარჩუნებისთვის; საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკისა და მოქალაქეების ურთიერთპასუხისმგებლობებს.

საკვანძო შეკითხვები:

რა არის პარლამენტი და რა ფუნქციები აქვს?

ვინ არის პრეზიდენტი და რა ფუნქციები აქვს?

როგორია მოქალაქის უფლებები და პასუხისმგებლობები დემოკრატიულ რესპუბლიკაში?

როგორია დემოკრატიული რესპუბლიკის ხელისუფლების პასუხისმგებლობები მოქალაქეების წინაშე?

რა უნდა ვიცოდეთ საპარლამენტო და საპრეზიდენტო არჩევნების შესახებ?

თემატური ცნებები:

- თვითმმართველობა
- ადგილობრივი პრობლემები
- არჩევნები
- მოქალაქეთა მონაწილეობა
- საჯარო ინფორმაცია

აქტივობა

მასწავლებელი სკოლის ადმინისტრაციასთან შეთანხმების საფუძველზე და [პარლამენტის ვებ-გვერდზე](#) შესაბამისი ფანჯრის გამოყენებით ექსკურსიას გეგმავს პარლამენტში. მოსწავლეები მომდევნო გაკვეთილისთვის პრეზენტაციას ამზადებენ შთაბეჭდილებების შესახებ და ერთმანეთს უზიარებენ.

აქტივობა¹

¹ ამ მასალების გამოყენება მასწავლებელს შეუძლია იმიტირებული არჩევნების პროექტის განსახორციელებლად.

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, გაეცნონ 2019 წლის 19 მაისის შუალედური და რიგგარეშე არჩევნებისთვის შემუშავებულ სასწავლო/საინფორმაციო მასალებიდან ზოგიერთს:

- [საუბნო საარჩევნო კომისიის მდივნის უფლებამოსილებანი კენჭისყრის დღეს \(GEO\);](#)
- [ამომრჩეველთა ნაკადის მომწესრიგებელი კომისიის წევრის ფუნქციები \(GEO\);](#)
- [ამომრჩეველთა რეგისტრატორი კომისიის წევრის ფუნქციები \(GEO\);](#)
- [საარჩევნო ყუთისა და სპეციალური კონვერტების ზედამხედველი კომისიის წევრის ფუნქციები \(GEO\);](#)
- [გადასატანი საარჩევნო ყუთის წამლები კომისიის წევრის ფუნქციები \(GEO\);](#)
- [ამომრჩევლის სამახსოვრო \(GEO\);](#)
- [საარჩევნო დოკუმენტაციის დალუქვის ამსახველი პოსტერი \(GEO\)](#)
- [სასწავლო მოდული საუბნო საარჩევნო კომისიის წევრებისთვის არჩევნების უსაფრთხოება \(GEO\);](#)
- [შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ამომრჩევლებთან საუბრის ეტიკეტისა და ქცევის ნორმების დაცვის შესახებ ინსტრუქცია \(GEO\);](#)
- [ფოტოვიდეოგადაღება საარჩევნო უბანზე \(GEO\).](#)

სთხოვს, ისაუბრონ კონკრეტული საინფორმაციო–სასწავლო მასალის მათთვის მნიშვნელოვან ასპექტებზე.

აქტივობა

მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით დისკუსიას/დებატებს მართავენ პრეზიდენტის არჩევის ძველი (პირდაპირი) და ახალი (არაპირდაპირი) წესის შედარების თემაზე.

აქტივობა

მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით იკვლევენ საქართველოს პრეზიდენტის ძველ და ახალ უფლებამოსილებებს, შედარებითი ანალიზის შედეგებს კი პრეზენტაციის სახით წარუდგენენ კლასს, რის შემდეგაც იმართება დისკუსია/დებატები პრეზიდენტის კონსტიტუციური უფლებამოსილებების ცვლილების შესახებ.

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთავაზობს ამონარიდებს [საქართველოს კონსტიტუციიდან](#), რომელიც ეხება:
საქართველოს პარლამენტის (თავი მესამე, მუხლები 36–38),
საქართველოს პარლამენტის წევრთა (თავი მესამე, მუხლი 39–45),
საქართველოს პრეზიდენტის (თავი მეოთხე, მუხლი 49–53),

საქართველოს მთავრობის (თავი მეოთხე, მუხლები 54–58)

უფლებამოსილებებს და მოსწავლეებს სთხოვს, ინდივიდუალურად ან მცირე ჯგუფებში მოამზადონ შედარებითი ანალიზი და გაუზიარონ კლასს. ინფორმაცია, შესაძლოა, მოიცავდეს შემდეგ საკითხებს:

სტრუქტურის საშინაო ვალდებულებები;

სტრუქტურის საგარეო ვალდებულებები;

წევრთა ასაკობრივი ცენზი;

არჩევის წესი;

უფლებამოსილების ვადა;

გენდერული ბალანსი;

დათხოვნის წესი;

ასევე, ნებისმიერ სხვა ინფორმაციას, რომელსაც მოსწავლეები საინტერესოდ მიიჩნევენ.

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფორმით მოთხოვნის წესს [საჯარო სამსახურის ბიუროს](#) ვებგვერდისა და შემდეგი ვებგვერდების გამოყენებით:

საქართველოს პრეზიდენტი <https://www.president.gov.ge/sajaro-informacia/sajaro-informaciis-motkhovna.aspx>

საქართველოს მთავრობა http://gov.ge/index.php?lang_id=GEO&sec_id=379

საქართველოს პარლამენტი <http://parliament.ge/uploads/other/19/19445.pdf>

საერთაშორისო გამჭვირვალობა <https://www.transparency.ge/ge/content/rogor-gamovitxovot-sajaro-inpormacia>

სურვილისა და საჭიროების შესაბამისად, მასწავლებელს დამატებით რესურსად, შეუძლია, გამოიყენოს დამხმარე სახელმძღვანელო „თანამშრომლობა ადგილობრივ ხელისუფლებასთან და მედიასთან“ [მასწავლებლის წიგნი](#) და [მოსწავლის წიგნი](#); ასევე, სასწავლო და საინფორმაციო ხასიათის თვალსაჩინო მასალა ბმულზე: <http://electionreforms.ge/geo/list/show/2659-2019-tslis-19-maisis-shualeduri-da-riggareshe-archevnebisvis-shemushavebuli-sastsavlo/sainformatsio-masalebi>

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებები:

3–4 მოსწავლისგან შემდგარ ჯგუფს შემდეგი კომპლექსური დავალებებიდან ვთავაზობთ ერთ–ერთს:

ა. მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს ვებგვერდს [„მიაწოდე შენი იდეა პარლამენტს“](#); სთხოვს, მოიფიქრონ საკანონმდებლო წინადადება/ები, რომლის გაზიარებასაც ისურვებდნენ პარლამენტისთვის და ამ წინადადების საჭიროება და მნიშვნელობა დაასაბუთონ ქვეყნის განვითარებისთვის. საკანონმდებლო წინადადების „მოქმედების“ სფეროს მოსწავლეები თავად ირჩევენ. ის, შეიძლება, ეხებოდეს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის სისტემას, საოჯახო მეურნეობას, შრომის უსაფრთხოებას, მოქალაქეობრივი პასუხისმგებლობის განსაზღვრას, ადამიანის უფლებებს და სხვ.

მოსწავლეები აღნიშნულ წინადადებას პრეზენტაციის სახით უზიარებენ სკოლის თემს, იღებენ უკუკავშირს და იმართება მსჯელობა მისი მიზანშეწონილობისა და განხორციელების შესაძლებლობის შესახებ. კლასმა, შესაძლოა, ამოარჩიოს მოსწავლეების მიერ წარმოდგენილი და დამუშავებული საკანონმდებლო წინადადებებიდან ერთ–ერთი, რომელიც შესაბამისი ვებგვერდის საშუალებით პარლამენტში გაიგზავნება.

ბ. მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლეები გეგმავენ პარლამენტარის ვიზიტს სკოლაში ან თავად სტუმრობენ მას. შეხვედრამდე წინასწარ ამზადებენ მათთვის საინტერესო და/ან პრობლემური საკითხების ჩამონათვალს. ამ საკითხებს პარლამენტართან შეხვედრაზე განიხილავენ და საკითხთან დაკავშირებით საკუთარ მოსაზრებებს გაუზიარებენ პარლამენტარს; ასევე მოისმენენ, აღნიშნული პრობლემა თუ მოიაზრება განსახილველ საკითხად პარლამენტში. მოსმენილისა და ნანახის საფუძველზე ამზადებენ პრეზენტაციას და სკოლის თემს უზიარებენ. ალტერნატიულ ვარიანტებად მოსწავლეებს, შეიძლება, შევთავაზოთ ინფორმაციის მომზადება ვიზიტის შესახებ ბლოგის სახით, მისი გამოქვეყნება სკოლის ვებ–გვერდზე (ფეისბუქ გვერდზე) ან სიუჟეტის მომზადება ადგილობრივ რადიოში/ტელევიზიაში.

გ. მასწავლებელი მოსწავლეებს პარლამენტის იმიტირებული სხდომის ჩატარებას სთავაზობს სკოლისთვის მნიშვნელოვან, წინასწარ შერჩეულ საკითხზე (ეს, შეიძლება, იგივე საკითხი იყოს, რომელიც მოსწავლეებმა პარლამენტართან შეხვედრაზე განიხილეს, რადგან მოსწავლეები მის გარშემო გარკვეული ინფორმაციას უკვე ფლობენ). მოსწავლეები სხდომის ჩატარების პროცედურას წინასწარ ეცნობიან და ინაწილებენ როლებს. იმიტაციის შემდეგ კი აფასებენ სხდომას, მიღებულ გადაწყვეტილებებს და პარლამენტის რეალურ სხდომას ადარებენ.

დ. მასწავლებელი მოსწავლეებს სთხოვს, თემში ჩატარებული გამოკითხვის საფუძველზე, თემის განვითარებისთვის კონკრეტული წინადადება შეიმუშაონ და ის სასკოლო თემს გააცნონ; შემდეგ მოამზადონ განაცხადი და „საერთაშორისო გამჭვირვალობის“ ვებგვერდზე არსებული ერთ–ერთი ვიდეოს - [როგორ მივაწვდინოთ ხმა დეპუტატს](#) - გაცნობის შემდეგ, შესაბამისი უწყებაში გააგზავნონ.

მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად კომპლექსურ დავალებას არჩევს, განსაზღვრავს მის მიზნებს, შესრულებისთვის განკუთვნილ დროსა და შეფასების რუბრიკებს.

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებების შეფასების რუბრიკის ნიმუშები, შეგიძლიათ, იხილოთ ბმულზე: <http://ncp.ge/ge/sazogadoebrivi-metsnierebebi/shefaseba-sazogadoebriv-metsnierebebshi>

2. საკითხი: ხელისუფლების შტოები (3 საათი)

თემის მიზნები: მოსწავლეები გააცნობიერებენ: ხელისუფლების დანაწილების მნიშვნელობას დემოკრატიის მშენებლობისთვის; ხელისუფლების შტოების როლს ქვეყნის მმართველობაში წონასწორობის შენარჩუნებისთვის; შეისწავლიან ხელისუფლების შტოების ფუნქციებს.

საკვანძო შეკითხვები:

რატომ მიიჩნევა ხელისუფლების დანაწილება დემოკრატიის მთავარ პრინციპად?
რას ნიშნავს ხელისუფლების ჰორიზონტალური და ვერტიკალური დანაწილება?
რა ფუნქციები აქვს ხელისუფლების თითოეულ შტოს?
რა გავლენას ახდენს ხელისუფლების დანაწილება ჩვენს ცხოვრებაზე?

თემატური ცნებები:

- სახელმწიფო, სამართალი და საზოგადოება
- სახელმწიფოს არსი და ფუნქციები
- ხელისუფლების დანაწილება – ურთიერთშეკავებისა და გაწონასწორების სისტემა
- ხელისუფლების შტოები – საკანონმდებლო, აღმასრულებელი, სასამართლო

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს შემდეგ ამონარიდს აცნობს: „შარლ ლუი დე მონტესკიე მიიჩნევდა, რომ ნებისმიერ სახელმწიფოში არის სამი სახის ხელისუფლება: საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო. პირველი მათგანის ვალია, შექმნას კანონები - დროებითი ან მუდმივი; მეორეს ევალება ომის გამოცხადება ან პირიქით, მშვიდობის დამყარება, აგზავნის ან იღებს ელჩებს, უზრუნველყოფს უსაფრთხოებას და ა.შ; მესამეს, სასამართლო ხელისუფლებას, ევალება დამნაშავეების დასჯა, კერძო პირებს შორის ურთიერთობების მოგვარება. ამ პრინციპით, ხელისუფლების შტოები დამოუკიდებელნი არიან და ერთმანეთის საქმიანობაში არ

ერევიან, რაც მათი ძალაუფლების ეფექტურ გადანაწილებას უზრუნველყოფს. ამ მექანიზმს გაწონასწორებისა და შეკავების მექანიზმი ეწოდება“.

იმართება მსჯელობა იმის შესახებ, თუ რას ემსახურება ხელისუფლების დანაწილება და რა გავლენას ახდენს ის დემოკრატიის განვითარებაზე.

აქტივობა

მოზარდებისთვის საინფორმაციო-სამართლებრივ პორტალზე <http://teen.court.ge/?category=8> შესაბამისი [ბმულის](#) გამოყენებით მასწავლებელი გეგმავს მოსწავლეთა ტურს სასურველ სასამართლოში.

აქტივობა

მასწავლებელი აჩვენებს მოსწავლეებს მოზარდებისთვის საინფორმაციო-სამართლებრივ პორტალზე <http://teen.court.ge/?category=8> არსებულ რომელიმე [ვიდეო-რესურსს](#) და მსჯელობა იმართება ნანახის ირგვლივ.

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს "ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის" ვებგვერდზე არსებულ [საპარლამენტო გზამკვლევს](#), სადაც საპარლამენტო საქმიანობაში მოქალაქეთა მონაწილეობის გზებია წარმოდგენილი. მოსწავლეები სკოლაში/თემში ჩატარებული კვლევის საფუძველზე შეარჩევენ მნიშვნელოვან საკითხს, რომლის მოგვარება მოქალაქეთა აქტიური ჩართულობით არის შესაძლებელი და ჩამოთვლილთაგან შეიმუშავენ ერთ-ერთს: საკანონმდებლო ინიციატივა, საკანონმდებლო წინადადება, პეტიციის წარდგენა; ხოლო შემდეგ შესაბამისი ფორმატის დაცვით მოამზადებენ.

აქტივობა

მოზარდებისთვის საინფორმაციო-სამართლებრივ პორტალზე <http://teen.court.ge> შესაბამისი ფანჯრების [ტესტები](#) და [თამაშები](#) გამოყენებით, მასწავლებელი მოსწავლეთა შეჯიბრს გეგმავს სამართალმცოდნეობაში.

ამ თემასთან დაკავშირებით მასწავლებელს, შეუძლია, გამოიყენოს შემდეგი რესურსები:

[პრაქტიკული სამართალი](#) (მოსწავლის სახელმძღვანელო), ავტორები: გ. გობრონიძე, ი. თოდრია, რ. აკრიანი, რ. ხოფერია, კ. წიქარიშვილი, თბ., 2014, გვ. 21–61;

[პრაქტიკული სამართალი](#) (მოსწავლის რვეული კონსტიტუციურ სამართალში), ავტორი ი. თოდრია, თბ., 2014;

[პრაქტიკული სამართალი](#) (მასწავლებლის წიგნი), ავტორი ა. ხარაიშვილი, თბ., 2014;

[ბავშვი და სამართალი](#), ავტორი ი. ალავიძე, თბ., 2011;

[მართლმსაჯულება და ბავშვის უფლებები](#), სამოქალაქო განათლების დამხმარე მოსწავლეებისთვის, გაეროს ბავშვთა ფონდი, თბ., 2018;

[სამართლის ქალაქი](#), ავტორები: თ. დარჯანია, ვ. ყალიჩავა, ვ. წიქარიშვილი, ა. ხარაიშვილი, გ. გობრონიძე, თბ., 2014;

საინფორმაციო-სამართლებრივი პორტალი მოზარდებისთვის – <http://teen.court.ge>

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებები:

3–4 მოსწავლისგან შემდგარ ჯგუფებს შემდეგი კომპლექსური დავალებებიდან ვთავაზობთ ერთ–ერთს:

ა. მოსწავლეები ეცნობიან მოზარდებისთვის საინფორმაციო-სამართლებრივ პორტალზე არსებულ რომელიმე ვიდეო–რესურსს; ასევე –საკონსტიტუციო სასამართლოს ვებგვერდზე მოცემულ ფორმას [სასამართლოს მეგობრის მოსაზრება](#); შეიმუშავენ შემთხვევასთან დაკავშირებულ კონკრეტულ მოსაზრებას და ავსებენ ფორმას. შევსებული ფორმა განსახილველად წარედგინება იმიტირებულ სასამართლოს, რომელიც მოსაზრებას განიხილავს და შესთავაზებს დასკვნას.

ბ. მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით ადგენენ კითხვარს და გამოკითხვას ატარებენ თემში ხელისუფლების შტოების, მათი ფუნქციებისა და უფლებამოსილების შესახებ ცოდნის დასადგენად. არსებული კვლევის საფუძველზე კი ამზადებენ პრეზენტაციას, შეიმუშავენ რეკომენდაციებს და შექმნიან და გაავრცელებენ ბუკლეტს ხელისუფლების შტოების შესახებ ცნობიერების ასამაღლებლად თემში.

გ. მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, მოიფიქრონ კაზუსი და გააგზავნონ <http://teen.court.ge> ვებგვერდზე არსებული [ფანჯრის](#) გამოყენებით.

მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად კომპლექსურ დავალებას არჩევს, განსაზღვრავს მის მიზნებს, შესრულებისთვის განკუთვნილ დროსა და შეფასების რუბრიკებს.

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებების შეფასების რუბრიკის ნიმუშები, შეგიძლიათ, იხილოთ ბმულზე: <http://ncp.ge/ge/sazogadoebrivi-metsnierebebi/shefaseba-sazogadoebriv-metsnierebebshi>

3. საკითხი: მასმედია - „მეოთხე ხელისუფლება“ (3 საათი)

თემის მიზნები: მოსწავლეები გაიაზრებენ: „მეოთხე ხელისუფლების“ როლს დემოკრატიის განვითარებაში; მედიასთან თანამშრომლობის მნიშვნელობას ადგილობრივი/გლობალური პრობლემების გადასაჭრელად; შეძლებენ მედიასთან თანამშრომლობას და საკუთარი ქმედებების დაგეგმვისა და განხორციელებისას დემოკრატიის პრინციპების გათვალისწინებას.

საკვანძო შეკითხვები:

რა არის „მეოთხე ხელისუფლება“?

რა მნიშვნელობა აქვს მედიას დემოკრატიის განვითარებისთვის?

რა ფუნქციები აქვს მედიას?

როგორ შეიძლება, ვითანამშრომლოთ მედიასთან?

თემატური ცნებები:

- „მეოთხე ხელისუფლება“
- მედიასთან თანამშრომლობა
- სოციალური მედიის როლი
- მედიის გავლენა

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს სიტყვა [მედიის](#) ერთ–ერთ განმარტებას აცნობს: „მედია, შეიძლება, განვიხილოთ, როგორც წარმოება, საზოგადოებრივი სამსახური და აგრეთვე, პოლიტიკური ინსტიტუტი“ და სთხოვს, ისაუბრონ, თუ როგორ ესმით მედიის ეს სამმაგი ბუნება.

აქტივობა

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, მოამზადონ პრეზენტაცია მედიის ერთ–ერთი ფორმის (ტელევიზია, რადიო, კომპიუტერი, ბილბორდზე რეკლამა, ჟურნალი, წიგნი, გაზეთი და სხვ.) შესახებ და კლასს გაუზიარონ.

აქტივობა

მოსწავლეები მათთვის საინტერესო საკითხს შეარჩევენ. მასწავლებლის დახმარებით შეადგენენ კითხვებს ინტერვიუსთვის. ჯგუფებად დაყოფილები სიუჟეტს ამზადებენ შერჩეული საკითხის ირგვლივ და კლასს უზიარებენ.

აქტივობა

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, სხვადასხვა ფორმატისა და შინაარსის მედიარესურსი შეარჩიონ. მოსწავლეები რესურსის მნიშვნელობაზე მსჯელობენ და ფაქტსა და მოსაზრებას განასხვავებენ.

აქტივობა

მოსწავლეები მათთვის სასურველი ფორმატით, მათთვის საინტერესო საკითხზე (სოციალური, ეკოლოგიური, ეკონომიკური, პოლიტიკური და სხვ.) მედიამიმართვას ამზადებენ.

აქტივობა

მოსწავლეები მოიძიებენ მედიარესურსებს, სადაც აღწერილია ხელისუფლების სხვადასხვა შტოების მიერ სხვადასხვა მიმართულებით განხორციელებული საქმიანობა და პრეზენტაციას ამზადებენ ამ საქმიანობის მიზნისა და მიღებული შედეგების შესახებ.

აქტივობა

მოსწავლეები გონებრივი იერიშის გზით ცდილობენ, პასუხი გასცენ კითხვას: როგორ შეიძლება მედიის გამოყენება ინფორმაციის არასწორად წარმოსაჩენად? მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა აუხსნას მოსწავლეებს, რომ მათ, როგორც აქტიურმა მოქალაქეებმა, უნდა შეძლონ მედიის მიერ გადმოცემული ინფორმაციის ანალიზი. მასწავლებელს შეუძლია, გამოიყენოს სახელმძღვანელოს „თანამშრომლობა ადგილობრივ ხელისუფლებასთან და მედიასთან“ [მოსწავლის წიგნში](#) მოცემული დავალება 5.4 (გვ. 53–55).

აქტივობა

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, პრეზენტაცია მოამზადონ მედიის უახლეს ტექნოლოგიებზე (რომელიც, შესაძლოა, თავად არ იცოდეს).

აქტივობა

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, ისაუბრონ შემდეგი კითხვების ირგვლივ:

- საკუთარი სატელევიზიო შოუ რომ გქონდეთ, როგორი იქნებოდა?

- საკუთარი რადიოსადგური რომ გქონდეთ, როგორ გადაცემებს, როგორ მუსიკას, როგორ საინფორმაციოს შესთავაზებდით მსმენელს?
- რაზე ისაუბრებდით საკუთარ პოდკასტში?
- საკუთარი ვებგვერდი რომ გქონდეთ, როგორი იქნებოდა?

აქტივობა

მოსწავლეები ქმნიან პოსტერებს, რომელიც ასახავს:

მედიის როლს მათ ცხოვრებაში;

მედიის ცნობიერ და არაცნობიერ გავლენას;

მედიის მიერ გადმოცემული შინაარსის მათეულ ანალიზს (მაგ., ნახონ სხვადასხვა მედიასაშუალებების მიერ გაშუქებული ერთი და იგივე ამბავი და შეაფასონ, რა აკლია თითოეულს იმისათვის, რომ ჩაითვალოს სრულყოფილად და ობიექტურად გაშუქებულად – გამოიკითხა თუ არა ყველა მხარე, თანაბარი დრო დაეთმო თუ არა სხვადასხვა მხარეს და ა.შ.);

მედიაში წარმოდგენილ სტერეოტიპულ და არასწორ შეხედულებებს;

მედიასთან დაკავშირებულ საფრთხეებს.

იმართება მსჯელობა პოსტერებში წარმოდგენილი მოსაზრებების ირგვლივ.

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს აჩვენებს ვიდეოს [წამის მეასედი](#) (One Hundredth of a Second), რომლის შემდეგ მსჯელობა იმართება ზნეობრიობაზე მედია საქმიანობაში.

ამ საკითხთან დაკავშირებით მასწავლებელს, შეუძლია, გამოიყენოს სახელმძღვანელოები:

"თანამშრომლობა ადგილობრივ ხელისუფლებასთან და მედიასთან" [მასწავლებლის წიგნი](#) და [მოსწავლის წიგნი](#), © Project Harmony, Inc., 2018;

"მედია და ინფორმაციული წიგნიერების სწავლება", © 2019, მედიის განვითარების ფონდი <http://mdfgeorgia.ge/geo/view-library/105>

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებები:

3–4 მოსწავლისგან შემდგარ ჯგუფებს შემდეგი კომპლექსური დავალებებიდან ვთავაზობთ ერთ–ერთს:

ა. მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით კითხვარს ადგენენ ადგილობრივი თემის საჭიროების დასადგენად; გამოკითხვას ატარებენ თემში საჭიროების განსაზღვრის მიზნით; პრეზენტაციას ამზადებენ მათთვის სასურველი მედიაფორმატით და ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის წარმომადგენელს წარუდგენენ. შემდეგ მასთან ერთად გეგმავენ საჭიროების დაკმაყოფილებისა და მასში საკუთარი წვლილის (მონაწილეობის) შეტანის გზებს. შესაძლებელია, ვურჩიოთ მოსწავლეებს, რომ თავიანთი კვლევის პრეზენტაციაზე და ადგილობრივ თვითმმართველობაში შეხვედრაზე მედია მოიწვიონ.

ბ. მოსწავლეები ამზადებენ კვლევას მედიის სხვადასხვა ფორმის განვითარების შესახებ, რომელსაც მათთვის სასურველი მედიაფორმატით წარუდგენენ კლასს/სკოლას.

გ. მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლეები იწვევენ ან სტუმრობენ ერთ–ერთს: ჟურნალისტს, გაზეთის რედაქტორს, ახალი ამბების წამყვანს, სატელევიზიო გადაცემის პროდიუსერს. ამ შეხვედრის მიზანია, მედიის წარმომადგენელმა მოსწავლეებთან ერთად განიხილოს, თუ რა წესების დაცვით უნდა უზრუნველყოს მედიასამუშაოებამ ან ჟურნალისტმა მიუკერძოებელი ინფორმაციის მიწოდება საზოგადოებისთვის. მოსწავლეები წინასწარ ჩაინიშნავენ მათთვის საინტერესო საკითხებს. იმართება დიალოგი. შეხვედრის შემდეგ მოსწავლეები, მათთვის სასურველი მედიის გამოყენებით, ინფორმაციას ამზადებენ შეხვედრის შესახებ და უზიარებენ კლასს/სკოლას.

დ. მოსწავლეები სასურველ თემატიკაზე ქმნიან მედიარესურსს (პოსტერი, ფოტო, ბლოგი, ვიდეო, ანიმაცია, გაზეთი, და ა.შ.) და ადგილობრივ მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობით, საკუთარი ნამუშევრების გამოფენას გეგმავენ.

ე. დაურიგეთ მოსწავლეებს სხვადასხვა სახის ჟურნალი; სთხოვეთ, მოძებნონ სასურველი სარეკლამო განცხადება და პასუხი გასცენ შემდეგ კითხვებს:

- რა ფერები, განლაგება, განათება ან ელემენტებია გამოყენებული რეკლამაში?
- რისი რეკლამაა?
- რა არის რეკლამის მთავარი სათქმელი?
- რა მიზანს ემსახურება რეკლამა?
- რატომ იყენებს ავტორი კონკრეტულ ხერხს?
- რა ღირებულებებს ემსახურება რეკლამა?
- რა ემოციებს იწვევს რეკლამა?

თითოეული ჯგუფი საკუთარ მოსაზრებას წარადგენს.

სთხოვეთ მოსწავლეებს, დარიგებული ჟურნალებისა და სხვა რესურსების გამოყენებით შექმნან რეკლამა, რომელიც საზოგადოებაში გავრცელებული რომელიმე სტერეოტიპის (ქალს უკეთ გამოსდის საოჯახო საქმე; მამაკაცი უფრო ძლიერია; ქალს სინაზე შვენის, მამაკაცს – უხეშობა და სხვ.) დამსხვრევას ემსახურება. მოსწავლეებმა უნდა ისაუბრონ, თუ რა ემოციებს იწვევს მათში ჯგუფების მიერ შექმნილი რეკლამა.

ამ აქტივობას, სასურველია, სარეკლამო კომპანიის წარმომადგენელიც დაესწროს, რომელიც მოსწავლეთათვის მნიშვნელოვან კითხვებს უპასუხებს.

მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად კომპლექსურ დავალებას არჩევს, განსაზღვრავს მის მიზნებს, შესრულებისთვის განკუთვნილ დროსა და შეფასების რუბრიკებს.

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებების შეფასების რუბრიკის ნიმუშები, შეგიძლიათ, იხილოთ ბმულზე: <http://ncp.ge/ge/sazogadoebrivi-metsnierebebi/shefaseba-sazogadoebriv-metsnierebebshi>

4. საკითხი: საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება (3 საათი)

საკითხის მიზნები: მოსწავლეები გაიაზრებენ: საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების დაცვის მნიშვნელობას და იზრუნებენ მის დაცვაზე; ასევე, მედიის როლს საგზაო უსაფრთხოების დაცვის საქმეში; საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების დაცვის მიზნით შექმნიან რესურსს, რომელიც უსაფრთხო მოძრაობის კულტურის განვითარებას შეუწყობს ხელს; შეძლებენ საგზაო უსაფრთხოების სფეროში ხელისუფლებასთან თანამშრომლობას და სამოქალაქო აქტივობების განხორციელებას ამ მიმართულებით.

საკვანძო შეკითხვები:

რა არის საგზაო უსაფრთხოება?

რა სამართლებრივი რეგულაციები არსებობს საგზაო უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით?

რა როლს ასრულებს მედია საგზაო უსაფრთხოების დაცვაში?

რა შეგვიძლია გავაკეთოთ საგზაო უსაფრთხოებისთვის?

თემატური ცნებები:

- საგზაო მოძრაობა
- უსაფრთხოება
- მედიის როლი საგზაო უსაფრთხოების დაცვაში
- კანონმორჩილება და საგზაო უსაფრთხოება

ამ საკითხთან დაკავშირებით მასწავლებელს, შეუძლია, გამოიყენოს შემდეგი რესურსები:

საქართველოს განათლების, მეცნიერების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ვებგვერდზე არსებული რესურსი [საგზაო ნიშნები და მოძრაობის უსაფრთხოება](#);

ეროვნული სასწავლო გეგმების პორტალზე არსებული [საგზაო ნიშნები და მოძრაობის უსაფრთხოება](#);

[კანონი საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების შესახებ](#);

[შსს მომსახურების სააგენტოს ვებგვერდი](#);

[112-ის ვებგვერდი](#);

[საავტომობილო გზების დეპარტამენტის ვებგვერდი](#).

სანიმუშოდ გთავაზობთ რამდენიმე აქტივობას:

აქტივობა

მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით ქმნიან კითხვარს და ატარებენ მოქალაქეთა ვიდეოანკეტირებას ე.წ. „შავი წერტილების“ - ავარიასაშიში საგზაო მონაკვეთების გამოვლენა-იდენტიფიცირების მიზნით. კვლევის ანალიზის შედეგებს ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენელს უზიარებენ.

აქტივობა

მოსწავლეები ამზადებენ მედიარესურსს საგზაო უსაფრთხოების კუთხით სკოლის/თემის ცნობიერების ასამაღლებლად.

აქტივობა

მოსწავლეები ახორციელებენ წინასწარ დაგეგმილ კამპანიას საგზაო უსაფრთხოების წესების პოპულარიზაციის (ზებრაზე გადასვლა, საფეხმავლო ხიდი თუ მიწისქვეშა გადასასვლელით სარგებლობა, ფეხით, საზოგადოებრივი ტრანსპორტითა და ველოსიპედით მოძრაობის წესების დაცვა და ა.შ.) მიზნით.

აქტივობა

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, გაეცნონ [112-ის ვებგვერდზე](#) „მთავარის“ ფანჯარაში არსებულ ინფორმაციას – „1 ზარი =3 დახმარება“, „საქართველოს მასშტაბით“, „112-ის SMS და ვიდეო ზარის სერვისი“, „112-ის მობილური აპლიკაცია“; მათთვის სასურველი ფორმატით მოამზადონ პრეზენტაცია და გაუზიარონ კლასს/სკოლას.

აქტივობა

მასწავლებელი სთხოვს მოსწავლეებს, მათთვის სასურველი მედიაფორმატით პრეზენტაცია მოამზადონ მათთვის საინტერესო ნებისმიერი საკითხზე შინაგან საქმეთა სამინისტროს [მომსახურების სააგენტოს](#) ვებგვერდზე არსებული ინფორმაციის გამოყენებით.

აქტივობა

მოსწავლეები ეცნობიან „ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტის“ ვებგვერდზე მოცემულ სტატისტიკას „[საქართველოში საგზაო-სატრანსპორტო შემთხვევების სტატისტიკა 2013-2016 წლებში](#)“ და ქმნიან პიქტოგრამას, რომელიც, მათი აზრით, საკვანძო მოსაზრებებს ასახავს.

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს უსაფრთხო მოძრაობის შესახებ საუბარს სთავაზობს, სადაც ხაზგასმული იქნება შემდეგი საკითხები:

- რა შეიძლება გაკეთდეს მძღოლების კანონმორჩილების გაუმჯობესების თვალსაზრისით?
- რატომ არის მნიშვნელოვანი უსაფრთხოების ქამრის, დამცავი ტანსაცმლისა და ჩაფხუტის ტარება მანქანის/მოტოციკლეტის მართვისას?
- რა საფრთხის მატარებელია ნარკოტიკის ან ალკოჰოლის მოხმარება მძღოლისთვის?
- საჭიროა თუ არა სარეკლამო კამპანიების წარმოება საგზაო უსაფრთხოების გაზრდის მიზნით? რატომ?
- საჭიროა თუ არა კანონმდებლობის გამკაცრება საგზაო უსაფრთხოების გაზრდის მიზნით? რატომ?
- რომელი უფრო ეფექტურ გზად გეჩვენებათ, სარეკლამო კამპანია თუ კანონების გამკაცრება? რატომ?
- რა შეიძლება გაკეთდეს იმისათვის, რომ ადამიანებმა გააცნობიერონ საფრთხეები და უფრო უსაფრთხო ჩვევები გამოიმუშაონ?

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებები:

3–4 მოსწავლისგან შემდგარ ჯგუფებს შემდეგი კომპლექსური დავალებებიდან ვთავაზობთ ერთ–ერთს:

ა. მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით ადგენენ კითხვარს, რომლის საშუალებით ადგილობრივი გზების უსაფრთხოების მდგომარეობას (საგზაო ნიშნები, გზებზე არსებული სიჩქარის ბარიერები, ზებრა გადასასვლელი, ორმოები გზაზე და სხვ.) შეისწავლიან. გამოკითხვას ატარებენ თემში და მათთვის სასურველი მედიასაშუალებით ამზადებენ პრეზენტაციას, რომელსაც ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის წარმომადგენელს წარუდგენენ. შემდეგ მასთან ერთად გეგმავენ გზის კონკრეტული მონაკვეთის უსაფრთხოების დაცვის და მასში საკუთარი წვლილის (მონაწილეობის) შეტანის გზებს.

ბ. მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლეები ამზადებენ შეხვედრას და შეხვედრისათვის საჭირო რესურსებს დაწყებითი საფეხურის მოსწავლეებთან და მათ მშობლებთან ერთად. შეხვედრის თემა საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოება იქნება.

გ. სკოლის ადმინისტრაციასთან შეთანხმებით, მოსწავლეები სკოლის ეზოში უსაფრთხო მოძრაობის ღონისძიებას აწყობენ დაწყებითი საფეხურის მოსწავლეებისთვის; შესაბამისი ფერის საღებავებით ხაზავენ გზის სავალ ნაწილს და საგზაო ნიშნებს. შემდეგ იმართება იმიტირებული მოძრაობა, რომლის დროსაც, წინასწარ მომზადებული სცენარის მიხედვით, „სავარაო სიტუაციები“ იქმნება. „მძღოლები“ და „ქვეითები“ მხოლოდ იმ შემთხვევაში შეძლებენ მოძრაობის გაგრძელებას, თუკი სიტუაციიდან სწორ გამოსავალს შესთავაზებენ მაყურებელს. მოსწავლეები ინიშნავენ მათთვის საინტერესო საკითხებს და შეხვედრის შემდეგ იმართება დიალოგი. მოსწავლეები, მათთვის სასურველი მედიის გამოყენებით, შეხვედრის შესახებ ამზადებენ ინფორმაციას და უზიარებენ კლასს/სკოლას. ამ შეხვედრას, სასურველია, ესწრებოდეს საგზაო უსაფრთხოების დეპარტამენტის წარმომადგენელიც, რომელიც საკვანძო საკითხებზე გაამახვილებს ყურადღებას.

დ. მოსწავლეები ქმნიან საგზაო უსაფრთხოებასთან დაკავშირებულ სასურველ მედიარესურსს (პოსტერი, ფოტო, ბლოგი, ვიდეო, ანიმაცია, გაზეთი, და ა.შ.) და ადგილობრივ მუნიციპალიტეტთან თანამშრომლობით, საკუთარი ნამუშევრების გამოფენას გეგმავენ.

ე. აპლიკაცია <https://learningapps.org/>-ის გამოყენებით მოსწავლეები საკუთარი თანატოლებისთვის ტესტებს მოამზადებენ საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების თემაზე.

ვ. მოსწავლეები ქმნიან ვებგვერდს, ვიდეოს, თამაშს, ონლაინგაზეთს და საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების თემაზე მედია კამპანიას აწარმოებენ.

მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად კომპლექსურ დავალებას არჩევს, განსაზღვრავს მის მიზნებს, შესრულებისთვის განკუთვნილ დროსა და შეფასების რუბრიკებს.

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებების შეფასების რუბრიკის ნიმუშები, შეგიძლიათ, იხილოთ ბმულზე: <http://ncp.ge/ge/sazogadoebrivi-metsnierebebi/shefaseba-sazogadoebriv-metsnierebebshi>

5. საკითხი: ენერგოეფექტურობა (3 საათი)

თემის მიზნები: მოსწავლეები გაიაზრებენ: ენერგოეფექტურობის არსს; ენერგოეფექტურობას, როგორც თანამედროვე გამოწვევას ადგილობრივ, ეროვნულ და მსოფლიო დონეებზე; დასახვეწენ ენერგოეფექტურობაზე ზრუნვის გზებს.

საკვანძო შეკითხვები:

რა არის ენერგოეფექტურობა?
რატომ არის ენერგოეფექტურობა თანამედროვეობის მნიშვნელოვანი გამოწვევა?
როგორ შეიძლება ენერგოეფექტურობაზე ზრუნვა ინდივიდის დონეზე?

თემატური ცნებები:

- ენერგოეფექტურობა
- ენერგორესურსები
- მომჭირნე ხარჯვა
- ენერგოეფექტურობის გზები
- ბიომასა
- კლიმატის ცვლილება

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს ფიზიკოს ამორი ლოვინსის მოსაზრებას აცნობს, რომლის მიხედვითაც, სულ უფრო და უფრო მზარდი ენერგეტიკული მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად არა მარტო ენერგეტიკული ობიექტების სიმძლავრეების ზრდა უნდა განიხილებოდეს, არამედ ენერგორესურსებზე მოთხოვნილებების ეფექტური მართვაც.

იმართება დისკუსია საკითხზე:

რა არის მოთხოვნილება? (იხ. Civil ენციკლოპედიური ლექსიკონი <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=17806>)

რა არის მართვა? (იხ. Civil ენციკლოპედიური ლექსიკონი <http://www.nplg.gov.ge/gwdict/index.php?a=term&d=5&t=7787>)

როგორ ვმართოთ მოთხოვნილებები? (მაგ., მოვიხმართ იმდენი, რამდენიც სასიცოცხლოდ აუცილებელია ისე, რომ სხვასაც მივცეთ მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების საშუალება. აქ, შესაძლოა, მოსწავლეებს გავახსენოთ სტივ ჯატსის ანიმაცია [ადამიანი](#))

რა არის ენერგორესურსები, იგივე ენერგეტიკული რესურსები? (იხ. <https://genegynews.wordpress.com/> ვებგვერდზე არსებული [მასალა](#))

რა არის ენერგოეფექტურობა? (იხ. ნაშრომი [ენერჯის განახლებადი წყაროები და ენერგოეფექტურობა](#) 2013, გვ. 27)

როგორ ვმართოთ ენერგორესურსებზე მოთხოვნილებები ეფექტურად? (იხ. ნაშრომი [ენერჯის განახლებადი წყაროები და ენერგოეფექტურობა](#) 2013, გვ. 25–41).

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს აცნობს ინფოგრაფიკას: [„ენერგორესურსების მოხმარების გამოკვლევა 2017 წელი“](#) და სთხოვს, სურვილის შემთხვევაში, სხვა წყაროებიც მოიძიონ, პრეზენტაცია მოამზადონ ენერგორესურსების მომჭირნე ხარჯვაზე და გაუზიარონ კლასს.

აქტივობა

მოსწავლეები ეცნობიან ბროშურას [„ენერგოეფექტურობა ყოფაცხოვრებაში“](#), საიდანაც მათთვის სასურველ საკითხზე სასურველი მედიასაშუალებით მოამზადებენ მასალას ყოველდღიურ ცხოვრებაში ენერგორესურსების ეფექტურად გამოყენების შესახებ.

აქტივობა

მოსწავლეები მათთვის სასურველი ფორმატით ამზადებენ მედიამიმართვას ენერგოეფექტურობის შესახებ.

აქტივობა

მოსწავლეები ეცნობიან ვიდეოს [„რა არის ბიომასა?“](#) (What is Biomass?) და ამზადებენ სასურველი ფორმატის მედიარესურსს, რომელსაც შემდეგ თემში ავრცელებენ.

აქტივობა

მოსწავლეები მოიძიებენ ინფორმაციას [გრეტა თუნბერგის](#) (მოცემული ბმული ერთ–ერთია მრავალთაგან და მოსწავლეები თავისუფალნი არიან წყაროს შერჩევისას) შესახებ და მის საქმიანობას ენერგოეფექტურობის კუთხით განიხილავენ; პრეზენტაციას ამზადებენ ყოველი ადამიანის შესაძლო წვლილის შესახებ რესურსების ეფექტურად გამოყენებაში.

აქტივობა

მოსწავლეები საუბრობენ გრეტა თუნბერგის მოსაზრების შესახებ (რომელიც მისივე ავტორობით გამოცემული წიგნის სახელწოდებაა): „არავინაა ისე პატარა, რომ რამე ვერ შეცვალოს“ და გეგმავენ კონკრეტულ ნაბიჯებს საკუთარი გარემოს უკეთესობისკენ შესაცვლელად ენერგორესურსების რაციონალურად გამოყენებისთვის.

აქტივობა

მოსწავლეები ნახულობენ ვიდეოს [„სახლის აგება პლასტიკის ბოთლებისგან“](#) (House Construction with Plastic Bottles by Samarpan Foundation) და რესურსების ეფექტურად გამოყენებისა და ენერგოეფექტურობის კუთხით აანალიზებენ მას.

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთავაზობს ვიდეოს [„შემცირე ნარჩენი“](#), რომლის შემდეგ დისკუსია იმართება თემაზე "ენერგორესურსების ეფექტური გამოყენება და ნარჩენების მართვა".

აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს სთავაზობს "მსოფლიო გამოცდილება საქართველოსთვის" (WEG)-ის მიერ მომზადებულ ანიმაციას: [„ენერგეტიკული სიღარიბე საქართველოში“](#) და სთხოვს, მომავალი შეხვედრისთვის მოსაზრებები მოამზადონ ენერგეტიკული სიღარიბის დამლევის შესაძლო სტრატეგიებზე. კლასის საერთო საუკეთესო სტრატეგიებს მოსწავლეები მათთვის სასურველი ფორმით წარუდგენენ სკოლის თვითმმართველობას, ხოლო შემდეგ საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტროს გაუგზავნიან.

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებები:

3–4 მოსწავლისგან შემდგარ ჯგუფებს შემდეგი კომპლექსური დავალებებიდან ვთავაზობთ ერთ–ერთს:

ა. მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით კითხვარს ადგენენ სკოლაში ენერგოეფექტურობის თვალსაზრისით არსებული მდგომარეობის შესასწავლად (მაგ., ხომ არ რჩება ღამით საკლასო ოთახში ანთებული ნათურა, მზიან დღეს ანთებენ თუ არა შუქს, როდის რთავენ გამათბობლებს, კარგად იკეტება თუ არა ფანჯრები და კარები და ა.შ.). კვლევის შედეგებს პრეზენტაციის სახით აცნობენ სკოლის ადმინისტრაციას და პრობლემის გადაჭრის გზებზე ერთობლივად მსჯელობენ.

ბ. მოსწავლეები მასწავლებლის დახმარებით კითხვარს ადგენენ ადგილობრივ თემში ენერგორესურსების მოხმარების დასადგენად; ატარებენ კვლევას; მათთვის სასურველი ფორმატით ამზადებენ პრეზენტაციას და ადგილობრივი მუნიციპალიტეტის წარმომადგენელს წარუდგენენ. მასთან ერთად გეგმავენ ენერგოეფექტურობის გაზრდისა და მასში საკუთარი წვლილის (მონაწილეობის) შეტანის გზებს.

გ. მოსწავლეები სასურველი ფორმატით ამზადებენ ინფორმაციას ბიოსაწვავის (მყარი, თხევადი, ბიოგაზი) შესახებ და წარუდგენენ კლასს/სკოლას; შეხვედრაზე გაზიარებული რეკომენდაციების გათვალისწინებით ინფორმაციას საბოლოო სახეს აძლევენ და ამზადებენ პოსტერებს, ბუკლეტებს ან სხვა სასურველ თვალსაჩინოებას ბიოსაწვავის შესახებ ცნობიერების ასამაღლებლად თემში.

დ. მასწავლებლის დახმარებით მოსწავლეები იწვევენ ან სტუმრობენ გარემოსდაცვითი ორგანიზაციის წარმომადგენელს. წინასწარ ჩაინიშნავენ მათთვის საინტერესო საკითხებს ენერგორესურსების წარმოებისა და მოხმარების გარემოზე გავლენის შესახებ. იმართება დიალოგი. შემდეგ კი მოსწავლეები მათთვის სასურველი ფორმატით ამზადებენ ინფორმაციას შეხვედრის შესახებ და კლასს/სკოლას/თემს უზიარებენ.

ე. მოსწავლეები ქმნიან ვებგვერდს, ვიდეოს, თამაშს, ონლაინგაზეთს და მედიაკამპანიას აწარმოებენ ენერგორესურსების ეფექტურად მოხმარების თემაზე.

მასწავლებელი მოსწავლეებთან ერთად კომპლექსურ დავალებას არჩევს, განსაზღვრავს მის მიზნებს, შესრულებისთვის განკუთვნილ დროსა და შეფასების რუბრიკებს.

შემაჯამებელი, კომპლექსური დავალებების შეფასების რუბრიკის ნიმუშები, შეგიძლიათ, იხილოთ ბმულზე: <http://ncp.ge/ge/sazogadoebrivi-metsnierebebi/shefaseba-sazogadoebriv-metsnierebebshi>